

Izhaja vsak četrtek
in velja s poštno
vred in v Mariboru s
pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravitelju v tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebnih naročnin.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Posamezni listi dobje
se v tiskarni in pri
gospodu Novak-u na
velikem trgu po 10 h.

Za oznanila se plačuje
od navadne vrstice,
če se natisne enkrat,
po 15 h, dvakrat 25 h,
trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo
do srede popoldne.

Štev. 17.

V Mariboru, dne 25. aprila 1901.

Tečaj XXXV.

Shoda v Smarju pri Jelšah.

Zakaj dve društvi?

Od zadnjih državnozbornih volitev sem je bil šmarski okraj kranjskim liberalcem prirastel zelo k srcu. Za svoje časnike so si pridobili v tem kraju posebne poročevalce, lažnjivi volilni katekizem in »Rodoljub« sta kar preplavljala okraj in različne dvomljive osebe so storile še ono, česar časnikarska gonja ni mogla. Kranjska liberalna stranka je hotela, da postanejo šmarske razmere začetek dejstvenega razpora na Štajerskem. Da bi se lažje širili liberalizem med ljudstvom, začeli so snovati neko »kmetsko« društvo, v katero lahko pristopi razven kmeta vsak pisar, vsak študent, vsak žganjar, le katoliški duhovnik je izključen. — Za blagor ljudstva odkritosrčno vneti rodoljubi so videli, da se tukaj dela v strankarske namene, zato so osnovali vsakemu poštemu Slovencu pristopno društvo, namreč katoliško-polično izobraževalno društvo. Za zadnjo nedeljo je napovedalo to društvo za popoldne ob treh v Jagodičevih prostorih osnovalni shod. Hitro ko so snovatelji liberalnega društva to izvedeli, nastavili so svoje zborovanje na isto nedeljo in v iste prostore, samo začetek zborovanja so določili za polu 12. uro popoldan. Tako sta zborovali zadnjo nedeljo v Šmarju dve društvi.

V boj za kranjske liberalce!

Da je šmarsko kmetsko društvo dete kranjske liberalne stranke, videlo se je že pri osnovalnem shodu. Najprej so poslali dva

kmeta nad duhovnike. Popolnoma po kranjskem receptu! Jakob Vrečko iz Ponikve in Alojzij But iz Kostivnice sta gremela nad duhovniško gospodstvaželnostjo. Če jih vprašaš, kje sta jo že občutila, ti molče strmita v obraz. Ljubljenec kranjskih liberalnih učiteljev, nadučitelj Strmšek iz Medvedovega sela, je potem šepetal nek govor. Nazadnje je društvo zopet moralo v službo kranjskih liberalcev. Ker je moral vodja kranjskih liberalcev dr. Tavčar zaradi grde pisave »Narodove« in »Rodoljubove« na predlog našega dr. Ploja izstopiti iz hrvatsko-slovenskega kluba, želelo se je v Ljubljani, da se na tem shodu da dr. Ploju nezaupnica. In res, nezaupnica se je sprejela! Cel svet se bo sedaj smejal šmarskim liberalnim kmetom, kajti da bi kmetje šli v boj proti svojemu pridnemu kmetskemu poslancu in v boj z a nedelavnega poslanca mest, to se še nikjer ni zgodilo. Da pa je šlo na tem shodu vse tako lepo po kranjskem liberalnem receptu, se nihče ne bo čudil, ako povemo, da je prihitel na shod iz Ljubljane višji ljubljanski policaj Podgoršek.

Priprava na shod katoliškega društva.

Ko so liberalci svoje zborovanje dovršili, niso šli vsi mirno domov, ampak mnogo jih je čakalo na zborovanje katoliškega političnega izobraževalnega društva, ki se je imelo vršiti ob 3. popoldne. Dolčas so si preganjali s pijačo in pa s tem, da so si razdelili uloge za zborovanje katoliškega političnega društva. Pek in krčmar z žganjem Maks Tančič je s svojim oddelkom že veselih Pon-

kolanov zasedel zgornji vzvišeni del Jagodičeve velike dvorane, kjer je tudi predsedniška miza, drugi oddelek pa je stal ob vходу. Tukaj so se postavili tudi »generalstablerji« kakor Strmšek, Podgoršek, študent Zabukošek in drugi.

Krik in vik se začne.

Ob treh se je napolnila sredina zborovalne dvorane z nenavadno veliko množino katoliško-narodnih kmetov. Od obeh strani je bila četa naših vrlih mož obrobjena z liberalnimi stražami. Predsednik osnovalnega odbora g. Krohne otvoril zborovanje. Za njegovim hrbtom je stal Maks Tančič ter govoril svojemu liberalnemu oddelku, ki mu je hrupno pritrdjeval. Katoliško-narodni kmetje so odobravali besede g. Krohne ter klicali: »Tiho Tančič! Proč s Tančičem!« Gospod predsednik je govoril pozdravilni govor ter prebral brzojave, s kojimi so različni mošje in kraji pozdravili novo društvo. Skoro po vsakem stavku so naredili liberalci velikanski hrup.

I kan reden, has i bil.

(Lahko govorim, kar hočem.)

Po pozdravu je dobil besedo veleposestnik iz Hošnice g. Fran Mlakar. Govornik je bil viharo pozdravljen. Začel je govoriti. Toda Tančič in privrženci so ga skoro pri vsakem stavku motili. Nasi kmetje so glasno zahtevali, da se Tančič odstrani. Nastal je bučen nemir in velikanska razburjenost. Vse se je rivalo k predsedniški mizi. Orožniki z nasajenimi bajoneti se prikažejo in začnejo

Listek.

Spomenik našim junakom.

Jugoslovani: Bulgari, Srbohrvatje in Slovenci smo lepa veja na deblu slovanskem. Kakor Slovenci ne uživamo narodne samostalnosti, tako je tudi ostali bratje do leta 1878. niso. Zdihovali so pod jarmom turškim. A leta 1877. je velikodušni car ruski Aleksander II. segnil za meč, da te-le Jugoslovane osvobodi, in stalo je rusko državo veliko denarno in krvno žrtev, da so na mirovnem shodu l. 1878. zastopniki velesil primorani priznali Srbom sedanjega srbskega kraljestva popolno svobodo in samostalnost, Bulgarom pa stanje, po kojem turškega sultana le imenom priznavajo za vrhovnega gospodarja, dejanski pa uživajo svobodo. Z ozirom na Srbohrvatje v Bosni in Hercegovini pa se je naročilo Avstriji, da jim naredi mir ter jih obdrži pod svojim ščitom, dokler se v prihodnosti kaj stalnega ne ukrene. Tako je prišlo do znane okupacije, ki je Avstrijo stala poleg mnogo milijonov goldinarjev čez 5000 mož, t. j. mrtvih, ranjenih in izgubljenih. Okupacija je torej bila huda vojska. Nasprotovali so našemu posredovanju domačini, ki so se bili tekom stoletij poturčili,

vrh tega pa so tem-le iz Turčije prihajale v podporo mnogoštevilne vojne čete.

V naši državi so se oborožili večidel slovanski polki, med temi zopet v prvi vrsti jugoslovanski, in tako je tudi bil pod zastavo pozvan južnoštajerski rezervni polk, ki je tedaj nosil št. 47 in se zval Hartung; redni je ostal doma. Reči se sme, da so naši spodnještajerski sinovi v Bosni v obče imeli srečo, kajti dočim jih je v drugih polkih padlo po 100, 200, 300 in še več, jih je imenovali, dasi je bil večkrat, zlasti pri Maglaju in pri Žepčah v hudem ognju, izgubil le 1 oficirja in 35 mož, to se pravi smrt je vzela oficirja in 5 mož, eden pa je prišel drugače Turkom v pest, in se ni nikdar več o njem slišalo. Vsa Štajerska je v Bosni imela mrtvih 4 oficirje in 32 mož.

Tem junakom se bo v Gradci v kratkem postavil lep spomenik, za katerega se je potrebna svota v občinstvu bila lahko in kmalu nabrala. Na 9 m visokem mramorju se bodo v zlatih črkah bliščala imena onih, ki so za domovinsko stvar žrtvovali največ, svoje življenje. Nikdar ne bodo pozabljeni.

Svojim sinovom, t. j. onim spodnještajerskega polka (eden je bil med njimi nemške narodnosti) pa hočemo v našem listu postaviti še posebej spomenik, da bomo vedeli zanje in jim mogli dajati, kar so si zaslužili:

časten spomin in še večasih kak pobožen Očenaš.

Naj jih navedemo. 1. Nadlajtnant Viljem Kubin, rojen leta 1844 v Ljubljani, domovinec občine ljubljanske, padel 7. avgusta pri Žepčah; Kubin se je že l. 1866. vojskoval zoper Pruse in zaslužil vojno svetinjo.

2. Prostak naslovni korporal Frančišek Vršec, rojen 1847 v Spodnji Senarski, okraju Sv. Lenarta v Slov. gor., domovinec občine studeniške pri Mariboru, umrl vsled ran, ki jih je bil dobil pri Žepčah, drugi dan, torej 8. avgusta. Vršec je bil banderaš in velik, močen mož. Ko se mu je bila leva roka, ki je z njo bandero nosil, odsekala, je tole vzel v desnico in tako drvil nad sovražnika.

3. Prostak Frančišek Turnšek, rojen 1854 v Spodnji Kostivnici, domovinec tukaj, padel 5. avgusta pri Maglaju.

4. Prostak Janez Horvat, rojen 1846 v Doličah, župniji Sv. Urbana pri Ptuj, domovinec tukaj, umrl vsled ran, ki jih je bil dobil 7. avgusta pri Žepčah, še tisti dan.

5. Prostak Karol Sekolec, rojen l. 1848 v Grobelnem, župniji Sv. Jurija pri Celju, domovinec tukaj, padel 7. avgusta pri Žepčah.

6. Prostak Frančišek Onič, rojen 1849 v Kočni, župniji laporski, domovinec

miriti. Tudi naš predsednik upliva na vse strani pomirovalno. Tančiču se od naše strani z dobrohotno besedo prigovarja, naj miruje. On odgovarja v svoji ljubljani nemščini: I kan reden, bas i bil.

Liberalci za nemščino!

Da bi se onemogočilo nadaljno vikanje in krikanje liberalcev za hrbtom naših govornikov, preselili smo se s predsedništvom in z govorniki na drugi konec dvorane. Tančič je počasi prišel za nami. Tako je njegov oddelek ostal brez vodja, in gospod Mlakar je lahko nadaljeval. Smisel njegovega govora je bil: Kmetje, bojujmo se s svojo lastno močjo in pomočjo vseh nam naklonjenih stanov za izboljšanje gospodarskih razmer. Sedanje stanje kmetijskega stanu je neznosno in zato vstajajmo po družtvih kot klicarji svojih pravic. Ostanimo zvesti svojemu narodu. V uradih naj se govori z nami slovenski, uradniki imajo čas se učiti našega jezika. Ostanimo zvesti tudi naši veri, ki nam je že pomočnica in tolažnica tukaj na zemlji. Duhovnikov ne odbijajmo, ker so naši prijatelji in skoro vsi tudi sinovi naših sotrpinov. Govor je bil večkrat burno odobran, posebno ob koncu. Tudi nasprotniki so se dali še parkrat slišati in sicer, kar je posebno značilno, ko je gospod Mlakar zagovarjal pravice slovenskega jezika. Ugovarjali so ter hvalisali s kratkimi vskliki švabščino. Vsak si je menda mislil s Tančičem: »I kann reden, bas i bil«.

Liberalizem — slepar.

Po govoru g. Mlakarja je nastopil gosp. prefekt Korošec iz Maribora ter govoril o gospodarskem liberalizmu. Le isti kmet, ki ni dovolj poučen, se lahko ogreva za liberalizem. Ljudje, ki so prisegali na liberalna načela, so spravili kmeta v bedo in uboštvo, v katerih je sedaj. Ko so bili na krmilu, proglasili so tudi za narodno gospodarske zadeve pravice močnejšega in to je bil v tem slučaju veliki kapital. Zato pa sedaj kmet ni več gospodar svojih pridelkov, ampak veliki kapitalisti dajejo cene vsem njegovim pridelkom, kmet je suženj kapitala, kakor je bil nekdanj suženj grajščakov. Krščanski možje so začeli zadnja desetletja kazati kmetu pogubnost liberalizma za kmete. Tega so se vstrašili tudi liberalci in tudi oni gredo med ljudstvo ter pravijo: »Ne mi, ampak duhovniki, klerikalizem so krivi, da se kmetu tako slabo godi!« Ubogi oni kmetje, kateri si dajo pesek v oči metati ter gredo za

ljudmi, ki niso bili ne prej ne sedaj njihovi prijatelji. G. govornik je govoril z odobravanjem katoliško-narodni smetov ter ob ugovorih nasprotnikov. Maks Tančič je stal ob govorniku ter mrmral različne opazke.

Liberalizem — hudodelnik.

Viharno pozdravljen je nastopil g. dr. Fran Jankovič, zdravnik v Kozjem. Rekel je, mi ne zahtevamo, da poslušate samo nas. Poslušajte oba zvona, poslušajte pa tudi svojo vest. In potem boste vedeli, da ne smete iti za ljudmi, ki vam lažejo, da so vaši prijatelji, ki pa vam hočejo odtujiti najprej vaše duhovnike, da vam potem lažje iztrgajo vero iz src in da vas s tem naredijo sposobne za svoje izsesavalne namene. Ugonobiti vas hočejo, žal, da ne bodo ugonobili samo vas, ampak tudi nas, sploh celi slovenski narod. Liberalizem bo ubil na Štajerskem slogo, a s slogo tudi štajersko slovensko ljudstvo. Skraja so hoteli nasprotniki govornika moliti, a pozneje so tiho poslušali za liberalce toli trpke besede ognjevitiga govornika.

Zopet pozdravi.

Med tem so došli novi brzozjavni pozdravi. V imenu slovenskega centra je brzozjavil njegov predsednik dr. Ivan Šusteršič. Nastalo je ob tem pozdravu v dvorani kipeče navdušenje. Pozdrave kozjanskega političnega društva je prinesel osebno njegov predsednik č. g. župnik Tomažič, kar je vzbudilo novo navdušenje. Kozjansko politično društvo šteje sedaj nad 400 udov.

„Vse zalumpamo, vse zapijemo!“

Med zborovanjem so se počasi liberalci zopet zbrali v bližini svojega poveljnika ter torej prišli sem dol, kjer so sedaj govorili naši govorniki. Po zadnjih pozdravih so zagrali nov hrušč in trušč. Nastali so zopet nemiri, ker so se liberalcem pred nosom zaprla vrata. Naenkrat se oglasijo s svojo liberalno pesmijo: »Vse zalumpamo, vse zapijemo, pol' pa gremo prazni domo!« To pesen so ponavljali neprestano, zraven pa juckali in huckali. Katoliško-narodni možje pa so si med tem krikom izvolili prvi odbor katol. političnega društva za šmarski okraj. Nemir ni hotel ponehati. Predsednik je zaključil zborovanje. Liberalci pa so nadaljevali svojo pesem: »Vse zalumpamo, vse zapijemo...«

H kateremu društvu bomo pristopili?

To zborovanje je najlepše pokazalo, h kateremu društvu naj verni slovenski kmetje šmarskega okraja pristopijo. Na shodu liberalnega društva se ni slo v prvi vrsti za kmeta, ampak napadali so se zaslužni in delavni kmetijski poslanci in napadalo se je slovensko duhovništvo. Na shodu katoliškega društva se je govorilo za kmetijski stan in se zahtevalo zanj od pomoči. Pobijale so se zmote, nihče pa se nobenega stanu ni dotaknil. Zborovalci katoliškega političnega društva so se obnašali mirno in dostojno ter pazno poslušali razne govore, liberalni zborovalci pa so krikali, vikali in prepevali, da bi motili zborovanje katoliškega društva. Ako se jim ni kaj dopadlo, naj bi se javili k besedi ter povedali svoje mnenje, toda tega niso mogli, kajti resnica se neda popravljati in pobijati, zato pa so hoteli s šumom in truščem zadušiti naše govore. S takim ravnanjem ne bodo liberalci nikdar rešili kmeta. Katoliško politično izobraževalno društvo pa je že prvi dan nastopilo resno in dostojno in tako bo tudi v bodoče nastopalo. Kdor torej hoče resno delo za kmetijski stan in sploh za slovensko ljudstvo, naj pristopi k temu društvu. Bog blagoslovi delovanje novega društva!

Pozdravi novemu društvu.

Ljubljana. Živelo novo katoliško-narodno društvo! Bog živi zborovalce, trdne v katoliški in narodni zavesti! Neustrašeno naprej za vero, dom in cesarja proti izdajalskemu in pogubnemu liberalizmu! Za Slovanski centrum državnega zbora

dr. Ivan Šusteršič.

Ljubljana. V boj za krščanska načela! Katoliški kmetje, za liberalizem naj mej Vami ne bo prostora!

Dr. Krek, dr. Ušeničnik, Smolnikar, dr. Schweitzer.

Ljubljana. Bog blagoslovi Vaše delo, narodu v korist, ljudstvu v rešitev.

Slovenec, Domoljub.

Videm. Srčno pozdravljam vrle može, ki branijo naše najdražje svetinje, sveto vero in besedo materino. Živeli!

Jos. Žičkar, drž. posl. in preds. Save.

Maribor. Vaše društvo naj prenovi in okrepi šmarski okraj v verskem, narodnem in gospodarskem oziru! Živeli katoliško-narodni kmetje!

Kat. narodni Slovenci.

vrholjski, se je v boju pri Žepčah 7. avg. izgubil; o njem ni bilo najti niti najmanjšega sledu.

Slava našim vrlim junakom in večni jim spomin! Bog jim plati na onem svetu, kar so storili za nas!

Dogodek.

Spisal A. P. Čehov.

(Dalje.)

Prično se stare ceremonije in igre čisto po zadnjem načrtu.

Mucke so zatemnile s svojim prihodom na svet vse. Ako bi ponujali Ivančku ali Nini cel pod (16 kg.) bonbonov ali na tisoče grivenikov (desetic), bi odklonila tako zameno brez najmanjšega pomisleka. Prav do obeda sedita v kuhinji okolo skrinje in se ukvarjata z muckami, ne brigajoč se za srdite proteste pesterne in kuharice. Nju obraz je bil resen, osredotočen in izraža skrb. Ne le sedanjost, marveč tudi bodočnost muck ju zanimlje. Uganila sta, da ostane ena doma pri stari mački v tolažbo svoji materi, druga da pojde na vilo in tretja bo stanovala v kleti, kjer je jako mnogo podgan.

A zakaj da ne gledajo, ne gre v glavo Nini. Na očeh so slepe kakor berači.

Tudi Ivančka muči to vprašanje. Trudi se odpreti eni mucki oči, dolgo piha vanje in sope, a njegova operacija ostane brezuspešna. Nemalo ju vznemirja tudi to, da se mucke uporno obračajo od predloženega jim mesa in mleka. Vse, kar se jim postavi pred gobček, požre siva mamica.

Daj, narediva muckam hišice, predlaga Ivanček. Živele bodo potem v raznih hišah, a mačka bo k njim v gosti hodila.

V raznih oglih kuhinjskih so razmetani papirjevi kosi od klobukov. Vanje se naselijo mucke. No taka družinska razdelitev, se pokaže, je pa še prezgodnja: mačka s svojim prosečim in sentimentalnim obrazkom obhodi vse hišice in znosi svoje otroke na prejšnje mesto.

Mačka je njih mati, opomni Ivanček, — a kdo je oče?

Da, kdo je oče? ponavlja Nina.

Brez očeta ne pojde.

Ivanček in Nina dolgo ugibata, kdo bi bil oče, in naposled izbereta velikega, temno-rudečega konja z odtrganim repom, ki se valja v kašči pod lestvico in čaka z drugo igralno ropotijo vred svojega konca. Tega privlečeta iz kašče in ga postavita ob skrinji.

Pazi! mu grozita. — Stoj tu in glej, da se bodo vedli spodobno.

Tako govorita in kažeta jako resen obraz, iz obraza pa se jima bere skrb. Razen skrinje z muckami nočeta poznati nobenega drugega sveta. Nju radost nima meje. No treba je pa tudi doživeti težkih, bridkih minut. Ravno pred obedom sedi Ivanček v očetovem kabinetu in gleda zamisljeno na mizo. Okolo svetilke na kolekovanem papirju se obrača mucka. Ivanček sledi za njenim premikanjem in ji vtika v gobček zdaj svinčnik zdaj vžigalico. Hipoma, kakor bi zrasel iz zemlje, se prikaze pri mizi oče.

Kaj je to? zasliši Ivanček srdit glas.

Glejte... glejte, mucka, ata...

Ti bom že pokazal mucka! Poglej, kaj si storil, nekazni otrok. Ves papir si mi spacal!

V veliko začudenje Ivančka, ata ne deli z njim simpatij do muck, in namesto da bi se zavzel in razveselil, strese Ivančka za uho in zakriči:

Štefan! poberi to gnjusobo! (Konec prih).

Smešničar.

F r a n č i š e k: Ti, Anton, saj se vendar ne more reči: dete, dčteta. Evale: Mislim, da je edino prav: tele, telčta. Anton (naglo): Zdaj pa že verjamem; svoje ime znaš gotovo prav sklanjati.